

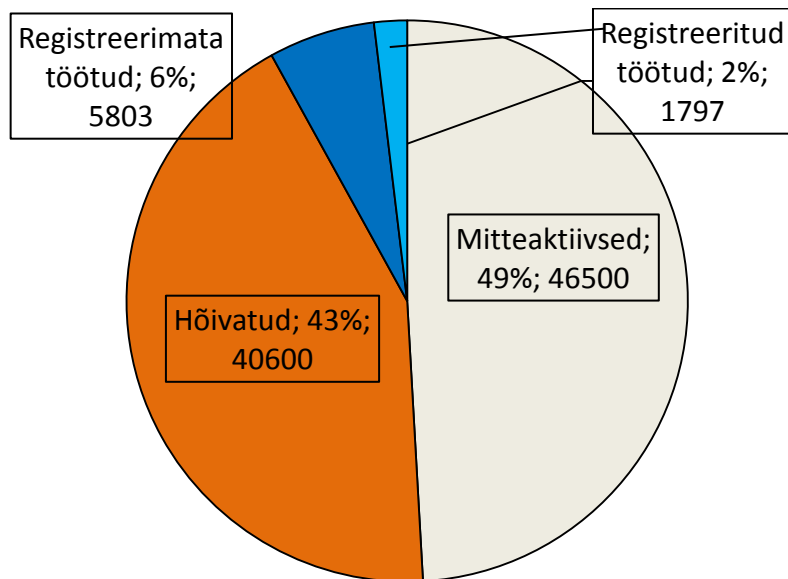
SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Töövõimereform ja puude tuvastamine tööealisel inimesel

Merlin Murumets

ekspertiisi ja sotsiaaltoetuste juht

Töövõimekaoga inimestest pooled ei tööta ega otsi tööd

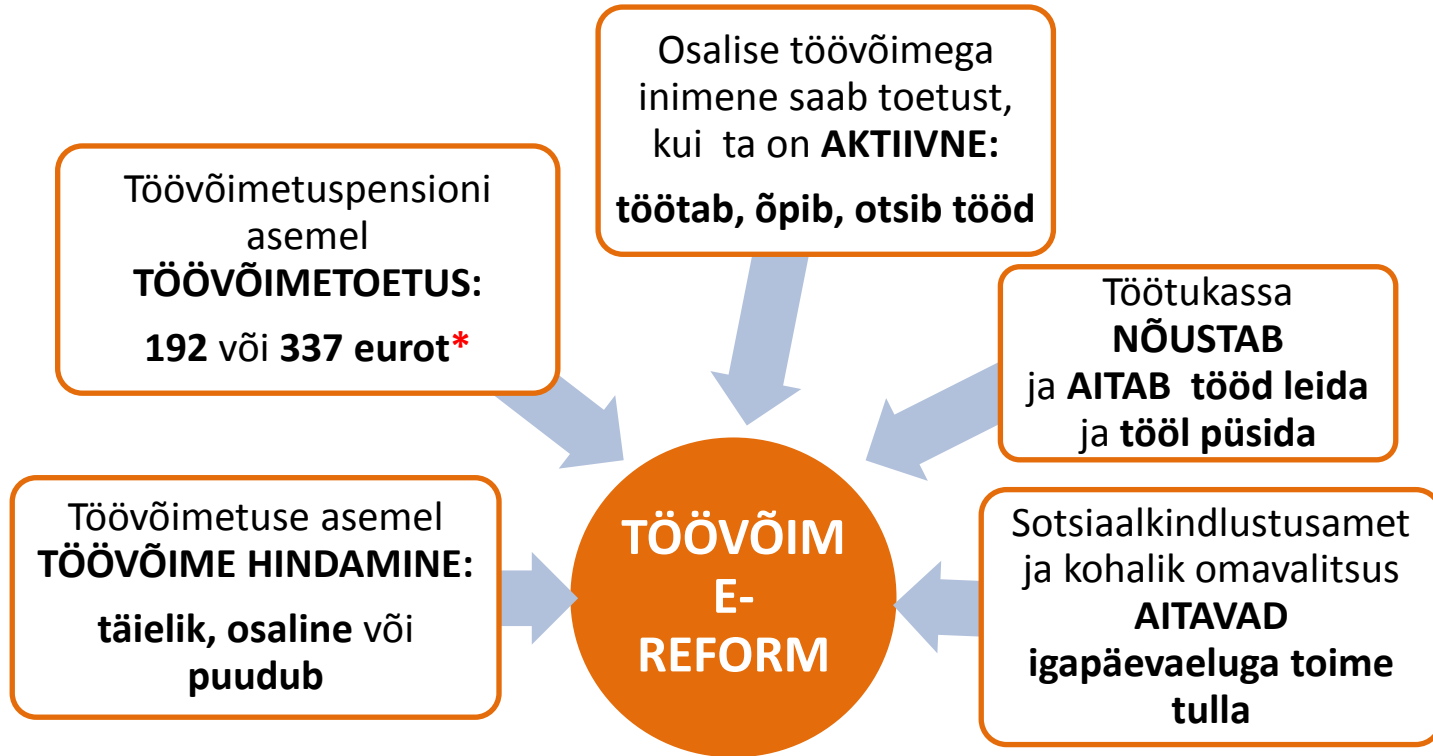

Registreeritud töötud siin isikud vanuses 16 kuni pensioniiga, kes kuulusid tööturuteenuste- ja toetuste seaduse mõistes riskirühma “puudega töötud”.

18-aastaste kuni vanaduspensioniealiste töövõime kaotusega inimeste jagunemine hõiveseisundi järgi uuringu andmetel, 2013

Allikas: Statistikaameti Tööjõu-uuring, Eesti Töötukassa

Mis muutub töövõimereformiga?

Töövõimereform muudab töövõime hindamist ja rahalisi toetusi. Vähenenud töövõimega inimesed saavad senisest rohkem tuge töötamiseks ja igapäevaelus toimetulekuks.

* Toetuse aluseks päevamäär 11,25 EUR – osaline töövõime 57%, puuduv töövõime 100% päevamäärast.

Õiguslik raamistik

- **Töövõimetoetuse seadus**
- Töövõime hindamise taotlusele kantavate andmete loetelu, töövõime hindamise tingimused ja töövõimet välistavate seisundite loetelu Tervise- ja tööministri määrus nr 39 (RT I, 08.09.2015, 4)
- Töövõime hindamiseks, puude raskusastme tuvastamiseks ning hüvitiste määramiseks ja maksmiseks vajalike tervise infosüsteemi andmete loetelu ja päringute perioodid“ Sotsiaalministri ning tervise- ja tööministri määrus nr 15 (RT I, 26.02.2016, 7)
- **Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus**
- Puude raskusastme tuvastamise tingimused ja kord ning puudega tööealise inimese toetuse tingimused

Kes võib taotleda töövõime hindamist ja puude raskusastme tuvastamist ?

Töövõime hindamist:

16 - aastane kuni vanaduspensioniealine inimene

- 1) Eestis elav Eesti kodanik või pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse alusel Eestis elav välismaalane;
- 2) tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel Eestis elav välismaalane;
- 3) Eestis viibiv rahvusvahelise kaitse saaja või varjupaigataotleja, kellel on õigus Eestis töötada välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud tingimustel.
- 4) 1 ja 2 nimetatud Eesti elanikul, kelle elukoht on mitmes riigis, on õigus töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele, kui ta on resident tulumaksuseaduse § 6 lõike 1 tähenduses või kui ta elab Eestis püsivalt välismaalaste seaduse tähenduses.

Puude raskusastme tuvastamist:

16-aastane kuni vanaduspensioniealine inimene

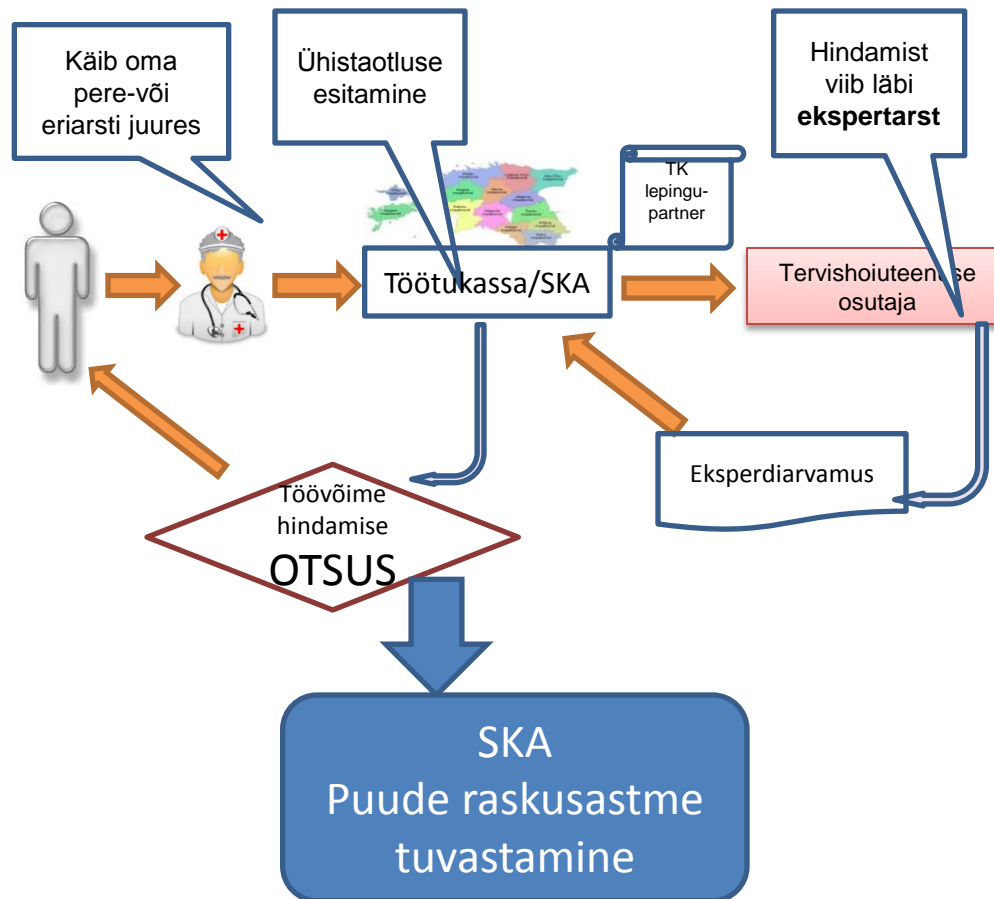
Puuetega inimeste sotsiaaltoetust määratakse ja makstakse:

- 1) Eesti alalisele elanikule või tähtajalise elamisloa või tähtajalise elamisõiguse alusel Eestis elavale isikule lisakulutusi põhjustava keskmise, raske või sügava puude korral vastavalt käesoleva seaduse sätetele.
- 2) Eestis viibival rahvusvahelise kaitse saajal on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste saamise õigus Eesti alalise elanikuga võrdsetel alustel.

ÜKS „UKS“ - ÜHISTAOTLUS

Töövõime hindamist ja puude tuvastamist on võimalik **koos** taotleda **Töötukassas või Sotsiaalkindlustusametis**. On üks taotlus ja üks hindamine.

Ühistaotluse menetlus alates 01.07.2016

Kes, mida, millal ja kus taotleb?

Tööealised inimesed, kellele on määratud töövõimekaotuse protsent või invaliidsusgrupp **tähtajatult** või kuni **vanaduspensioni eani**, saavad *Sotsiaalkindlustusametist (edaspidi SKA)* töövõimetuspensioni kuni vanaduspensionieani ja uut **taotlust esitama ei pea.**

Haiguslehe pikendamine

Alates 1.juulist 2016 SKA-st haiguslehe pikendamist taotleda ei saa!

1.juuli.2016 kuni 31.12.2016

Esmakordsed taotlejad (püsivat töövõimetust ei ole määratud pärast 01.07.2010)

- töövõime hindamine TK-le
- puude raskusastme tuvastamine SKA-le
- *ühistaotlus TK-le/SKA-le*

Korduvtaotlejad, kellel on puude või püsiva töövõimetus korduvtähtaeg 01.07.2016 kuni 31.12.2016:

- püsiva töövõimetususe tuvastamine SKA-le
- puude raskusastme tuvastamine SKA-le

Alates 1. jaanuar 2017

- **Korduvtaotlejad**, kellel on puude või püsiva töövõimetus korduvtähtaeg pärast 01.01.2017
 - Töövõime hindamise taotlus TK-le
 - Puude raskusastme taotlus SKA-le (*ühistaotluse vorm*)
 - *Ühistaotlus* TK/SKA

Kutsehaiged/töövigastus

Tööealine

- Töövõime hindamise otsus (osaline või puuduv töövõime);
- SKA tuvastab kahjuhüvitamise protsessis püsiva töövõimetuse protsendi ja kestvuse .

Hüvitise periood on vastavuses TK otsuse kehtivusega.

Vanaduspensioniealine

- SKA tuvastab kahjuhüvitamise protsessis püsiva töövõimetuse protsendi tähtajatult.

SKA tuvastab lisaks...

- Lapse puude raskusastme tuvastamine;
- Vanaduspensioniealise puude raskusastme tuvastamine;
- Lapsinvaliidi või alla 18-aastase lapseast invaliidi invaliidsuse tuvastamine.

Kuidas SKA-le taotlus esitada:

- Riigiportaali **eesti.ee** ja sotsiaalkindlustusameti **iseteenindusportaali** www.sotsiaalkindlustusamet.ee kaudu (taotlus on iseteenindusportaalis täidetav 01.01.2017.a);
- Sotsiaalkindlustusametisse posti või e-posti teel. Taotluse vormid leiata <http://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/ekspertiisi-blanketid/>
- Täidetud ja digiallkirjastatud taotlus tuleb saata aadressile info@sotsiaalkindlustusamet.ee;
- Sotsiaalkindlustusameti klienditeeninduses kohapeal (kontaktid SKA kodulehel).

PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMINE METOODIKA

Tööealisel taotlejal rakendatav
töövõime hindamise metoodika

Töövõime hindamine

- *Põhineb Rahvusvahelisel Funktsioneerimisvõime, Vaeguste ja Tervise Klassifikatsioonil (RFK)*
- **mingi struktuur (aju, käsi, süda) on saanud haiguse või trauma tagajärjel kahjustada,**
- **mingi organi, käe või jala tehtav funktsioon on häiritud (mõtlemine, hingamine, liikumine jne)**
- **funktsioonihäire tõttu ei saa inimene teha teatud tegevusi (töötada, õppida, suhelda igapäevaelus, nt üle tee minna, poes käia, pikemat maad kõndida, arsti juurde või hobiringi minna jne)**

Puude raskusastme tuvastamisel võetakse arvesse järgmist:

- 1) tervise seisund;
- 2) tegevusvõime;
- 3) kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus, mis on suurem inimese eakohasest abivajadusest;
- 4) kõrvalabi ja juhendamise vajadus, mis esineb inimesel tehniliste abivahendite kasutamisele vaatamata;
- 5) elukeskkond;
- 6) rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevused.

Ekspertarst kasutab eksperdiarvamuse koostamiseks:

1. taotleja poolt täidetud **ekspertiisitaotlust**

2. tervise infosüsteemis olevaid töövõime
hindamiseks vajalikke **terviseandmeid**

3. vajadusel andmeid:

taotleja poolt märgitud arstidelt ja teistelt spetsialistidelt ning
tervishoiuteenuse osutaja poolt kaasatud ekspertiisimeeskonnalt
(füsioterapeut/tegevusterapeut ja logopeed/eripedagoog)

Ekspertiarvamus

- Kui **tööealine isik** taotleb samal ajal puude raskusastme tuvastamist ning töövõime hindamist, kasutatakse puude raskusastme tuvastamiseks **töövõime hindamise käigus koostatud ekspertiarvamust ja töötukassa antud töövõime hindamise otsust.**
- Kui **tööealine isik** taotleb puude raskusastme tuvastamist ning töötukassa on tema töövõimet hinnanud puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamisele eelneva kuue kuu jooksul, kasutatakse puude raskusastme tuvastamiseks **ekspertiarvamust ja töötukassa antud töövõime hindamise otsust**, välja arvatud töötukassa tuvastatud töövõimet välistava seisundi korral. (01.01.2017)

Puude raskusastme tuvastamine tööealisel

Aluseks:

1. Taotluse andmed;
2. Ekspertarsti hinnang valdkondade võtmetegevuste sooritamisel esinevate piirangute raskusastmetele antud arväärtused (*vastavustabel*);
3. Muud asjasse puutuvad andmed

Puude raskusaste tuvastatakse

Piirangu aritmeetilise keskmise alusel

Tööealisel inimesel tuvastatakse puue...

lähtuvalt igapäevastest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest:

- 1) **sügav puue** on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on täielikult takistatud;
- 2) **raske puue** on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on piiratud;
- 3) **keskmine puue** on inimesel, kellel igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osamises esineb raskusi.

Puude raskusaste tuvastatakse kestvusega:

Tööealisele puudega inimesele kestusega kuni 5 aastat, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani;

Kui tööeasel inimesel on tuvastatud puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel kuni vanaduspensionieani, võib puude raskusastme tuvastada kuni vanaduspensionieani.

Vanaduspensioniealisele puudega inimesele kestusega 6 kuud, 1 aasta, 2 aastat, 3 aastat või 5 aastat;

Lapsele kestusega 6 kuud, 1 aasta, 2 aastat või 3 aastat, kuid mitte kauemaks kui 16-aastaseks saamiseni.

Korduvekspertiisi tähtaeg – uus taotlus esitada 50 päeva jooksul enne kehtiva otsuse lõpukuupäeva.

Puudega tööealise inimese toetuse tingimused

- Toetuse suurus sõltub **puude raskusastmest** ja valdkonnast, milles funktsiooni kaotus või kõrvalekalle esineb.
- Puudega tööealise inimese toetuse maksmisel võetakse aluseks **kõige suurema kõrvalekaldega funktsioon**.
- Toetust makstakse igakuiselt vastavalt lisakuludele, kuid mitte vähem kui **65 (112) protsenti** ja mitte rohkem kui **210 protsenti** sotsiaaltoetuste määrast* kuus.

**sotsiaaltoetuste määr kuus on 2016.a . 25.57 EUR*

Näiteks: Liikumisfunktsiooni kõrvalekaldega isikule makstakse puudega tööealise inimese toetust järgmiselt:

- 1) keskmise puude raskusastme korral – 161 protsenti sotsiaaltoetuste määrast kuus;*
- 2) raske puude raskusastme korral – 192 protsenti sotsiaaltoetuste määrast kuus;*
- 3) sügava puude raskusastme korral – 210 protsenti sotsiaaltoetuste määrast kuus.*

Taotluse menetlemise tähtajad

- **Taotluse esitamise päevaks** loetakse päev, millal taotlus esitatakse Töötukassale või Sotsiaalkindlustusametil.
- **Töövõime hindamise otsus** tehakse **30 tp** jooksul nõuetekohase taotluse saamisest.
- **Puude raskusastme tuvastamise otsus** tehakse **15 tp** jooksul eksperdiarvamuse ja töötukassa tehtud töövõime hindamise otsuse saamise päevast arvates.
- Taotlusega samal ajal on mõistlik esitada **töövõimetoetuse avalduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste ja puudega isikute kaardi taotlus**.

Otsuste vaidlustamine

- **Puude raskusastme tuvastamise otsuse** vaidlustamiseks tuleb esitada vaie 30 päeva jooksul Sotsiaalkindlustusametile ja vaide menetlemise tähtaeg on 60 päeva (**alates 01.01.2017 30 päeva**).
- **Töövõime hindamise otsuse** vaidlustamiseks tuleb esitada vaie 30 päeva jooksul Töötukassale ja vaide menetlemise tähtaeg on 10 päeva.

TÖÖVÕIME HINDAMISE/PUUDE
RASKUSASTME TUVASTAMISE
TAOTLUSE VORMI TÄITMINE

Üldised põhimõtted taotluse täitmisel

- Enne taotluse täitmist tuleb taotlejale tutvustada töövõime hindamise sisu ja protsessi ja taotluse **üldist ülesehitust**.
- **Taotleja enesehinnang** on võrdselt tähtis Taotleja terviseandmetega.
- Taotleja **peab täpsustama** kõiki oma valitud vastuseid (välja arvatud juhul, kui probleem puudub).
- Taotleja paljusõnalised ja ebamäärased vastused tuleks erinevaid suhtlemistaktikaid kasutades sõnastada **ühiselt selgemaks**.
- Abivahendi olemasolul arvestada soorituse kirjeldamist alati **koos abivahendiga**.
- **Ravimite, psühhotroopsete ainete tarvitamist** arvestatakse läbivalt.

Üldised põhimõtted taotluse täitmisel

- Eelistatult peavad täpsustused olema kirjutatud **taotleja enda sõnu** ja **väljendeid** kasutades.
- Taotleja peab kirjeldama oma seisundit ja võimekust **vastavalt tegelikkusele**, arvestades oma **igapäevategevusi** ja toimetulekut.
- Kui taotlejal on raskusi oma seisundi sõnastamisega, tuleb teda sõnastamisel abistada:
- esitada suunavaid küsimusi: *näiteks „kuidas te seda teete?“, „millistes olukordades see tavaliselt juhtub?“*
- abistada taotlejat vastavate olukordade ettekujutamisel: *näiteks „kui te tavaliselt/kodus peate ...tegema, siis mismoodi te seda teete?“*
- aidata valusid või takistusi välja tuua: *näiteks „mida te tunnete?“, „mis teid takistab?“*

Üldised põhimõtted taotluse täitmisel

Küsimustele vastates tuleb arvestada, et tegevus peab olema sooritatav:

- tavapärases mõistes **ohutult** — tegevus ei tohi olla teostatud ülisuure pingutusega;
- piisavalt **hästi**;
- nii tihti kui vajalik — **tegevust peab olema võimalik korrata kohe pärast selle lõpetamist või väikese ajavahemiku möödumisel**, see ei tohi kaasa tuua nii suurt kurnatust, et peale üht korda rohkemaks jõudu ei jätku;

Üldised põhimõtted taotluse täitmisel

- mõõduka aja vältel — tegevus peab olema sooritatav **mõistliku aja jooksul**. Üldjuhul võib arvestada mõistlikuks enam-vähem kaks korda niipalju aega, kui see võtaks tervisekahjustuseta inimesel;
- iga küsimuse juures olevat vastusevarianti ”**seisund on muutlik**” tuleks kasutada siis, kui vastava tegevuse tegemine mõnikord on võimalik ja mõnikord mitte. Kui seisund on **muutlik**, tuleb täpsustuste lahtris võimalikult selgelt kirjeldada, milline on taotleja tegevuste suutlikkus nõ **heal päeval** ja milline nõ **halval päeval (heal perioodil/halval perioodil)**, kui sageli esineb enesetunde halvenemist.

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Aitäh!

Merlin Murumets

merlin.murumets@sotsiaalkindlustusamet.ee